

Bohoslužba v rodině pro dospělé

1) Připravme místo

Je dobré věnovat přípravě pozornost a vyzdobit místo podobně jako oltář. Na stole hezký ubrus, svíce, kříž, případně květina, Bible, ve které je založeno nedělní evangelium.

Vytiskneme několikrát texty čtení a nedělního evangelia a připravíme tužky. Pokud nemáme tiskárnu, lze doma vyhledat Bible a texty najít v nich. Každý krok modlitby lze proložit písničkou, pokud někdo doma hraje na kytaru či klavír a jsou k dispozici noty.

2) Začínáme

Když se všichni shromáždí kolem připraveného stolu otec rodiny nebo maminka (dále jen zkráceně P jako předsedající) začnou křížem:

P: Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.

Na začátku bohoslužby si přiznejme své hříchy a prosme Pána za odpuštění.

P: Smiluj se nad námi, Pane,

Ostatní: Hřešili jsme proti tobě.

P: Ukaž nám, Pane, své milosrdenství.

Ostatní: A dej nám svou spásu.

P: Smiluj se nad námi, všemohoucí Bože, odpusť nám hříchy a doved' nás do života věčného.

Všichni: Amen.

3) Čteme z Písma svatého

Někdo z přítomných (je možné se střídat) přečte pomalu a kvalitně čtení a příslušné nedělní evangelium (texty lze nalézt zde: <https://www.vira.cz/nedelni-liturgie>).

Jednotlivá čtení je možné proložit žalmem jako při mši sv. a před evangeliem zazpívat píseň nebo zpěv Aleluja.

Po zaznění textů je čas na chvíli ticha (cca 10 minut) a setrvání s Božím slovem. Je možné si v textu zatrhnout slova, věty, které mě zaujaly nebo si pod text napsat, co mě v slyšených textech oslovilo.

Následně všichni čtou slova, věty, které si zatrhly i to, jak na ně Boží slovo zapůsobilo. Není nutné říkat vše naráz, ale je možné udělat několik kol. Není třeba se bát říct i slovo, které už zaznělo od někoho jiného a je možné je znovu opakovat.

4) Vyznání víry

P: Nyní společně vyznejme víru:

Všichni: Věřím v jednoho Boha,
Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země,
všeho viditelného i neviditelného.
Věřím v jednoho Pána Ježíše Krista,
jednorozeného Syna Božího,
který se zrodil z Otce přede všemi věky:
Bůh z Boha, Světlo ze světla, pravý Bůh z pravého Boha,
zrozený, nestvořený, jedné podstaty s Otcem:
skrze něho všechno je stvořeno.
On pro nás lidi a pro naši spásu sestoupil z nebe.
Skrze Ducha Svatého přijal tělo z Marie Panny
a stal se člověkem.
Byl za nás ukřižován, za dnů Pontia Piláta byl umučen a pohřben.
Třetího dne vstal z mrtvých podle Písma.
Vstoupil do nebe, sedí po pravici Otce.
A znovu přijde, ve slávě, soudit živé i mrtvé
a jeho království bude bez konce.
Věřím v Ducha Svatého, Pána a dárce života,
který z Otce i Syna vychází,
s Otcem i Synem je zároveň uctíván a oslavována mluvil ústy proroků.
Věřím v jednu, svatou, všeobecnou, apoštolskou církev.
Vyznávám jeden křest na odpuštění hříchů.
Očekávám vzkříšení mrtvých
a život budoucího věku. Amen.

5) Společně prosíme (a děkujeme)

Následuje modlitba proseb (díků). Lze ji v této podobě volně proložit i poděkováním za vše dobré, co nám Bůh dává. Můžeme vyjít z textu, který se četl. Za každou prosbou se připojí jednoduché zvolání „Amen“, „Prosíme tě, vyslyš nás“, nebo „Díky tobě, Pane“.

P: Nyní připojíme modlitbu proseb.

•Můžeme využít připravené prosby např. zde:

<https://www.pastorace.cz/primluyv>

•Lze říkat prosby zcela spontánně.

•Kde je to pro účastníky obtížné, lze vyslovit jen jedno slovo, které naši prosbu charakterizuje (např.: za nemocné, za rodiče...). Ktakové modlitbě se rády připojí i děti.

•Formy proseb a děkovaní se mohou vzájemně kombinovat a doplnit...

5) Modlitba Otče náš

Po přímlovách se společně pomodlíme modlitbu Páně.

P: Pomodleme se modlitbu, kterou nás naučil Pán Ježíš:

Všichni: Otče náš, jenž jsi na nebesích,

posvět se jméno tvé.

Přijď království tvé.

Bud' vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi.

Chléb náš vezdejší dej nám dnes.

A odpusť nám naše viny,

jako i my odpouštíme našim viníkům.

A neuved' nás v pokušení, ale zbav nás od zlého.

Amen.

Můžeme připojit i pozdrav pokoje:

P: Pán Ježíš nám přinesl pokoj. Díky jeho oběti můžeme i my mít jeho a dávat ho také druhým. Proto se navzájem pozdravme pozdravením pokoje.

6) Požehnání

P: Nyní si vyprosme navzájem Boží ochranu a požehnání: Dej nám Bože své požehnání, chraň nás všeho zlého a doved' nás do života věčného.

Všichni: Amen.

P: Dobrořečme Pánu.

Všichni: Bohu díky.

TEXTY K DOMÁCÍ BOHOSLUŽBĚ

33. neděle v mezidobí

1. ČTENÍ

Př 31,10-13.19-20.30-31

Text je výběrem veršů ze závěrečné kapitoly Knihy přísloví, v hebrejštině má charakter hymnu. Kniha v 9. kapitole hovořila o moudrosti a hlouposti v podobě dvou žen. Tak i náš text odkazuje v širším porozumění na „paní Moudrost“. Jde o chválu správného životního postoje, a dokonce moudrosti samé.

Čtení z knihy Přísloví.

Řádnou ženu, kdo ji najde? Větší cenu má než perly. Srdce jejího manžela na ni spoléhá, o zisk nemá nouzi. Přináší mu jen prospěch, nikdy škodu po všechny dny svého života. Shání vlnu a len, pracuje radostnou rukou. Svými rukama sahá po kuželi, její prsty se chápou vřetena. Svou dlaň otvírá ubožákovi, své rámě nabízí chudákovi. Půvab zklame, krása prchne, zato žena, která ctí Hospodina, zaslouží si chválu. Dejte jí z výtěžku jejích rukou, neboť u bran ji chválí její díla.

ŽALM

Žl 128,1-2.3.4-5

V duchu prvního čtení nejde jen o radost nad dobrým životním partnerem, ale také nad správným postojem k životní moudrosti.

Odpověď: Blaze každému, kdo se bojí Hospodina
Blaze každému, kdo se bojí Hospodina,
kdo kráčí po jeho cestách.

Budeš jísti z výtěžku svých rukou,
bude ti blaze a dobře.

Odpověď: Blaze každému, kdo se bojí Hospodina
Tvá manželka bude jako plodná réva
uvnitř tvého domu.

Tvoji synové jako výhonky oliv
kolem tvého stolu.

Odpověď: Blaze každému, kdo se bojí Hospodina
Hle, tak bývá požehnán muž,
který se bojí Hospodina.

Ať ti Hospodin požehná ze Siónu,
abys viděl štěstí Jeruzaléma po všechny dny svého života.

Odpověď: Blaze každému, kdo se bojí Hospodina

2. ČTENÍ

1 Sol 5,1-6

Nejstarší apoštolský list a nejstarší kniha Nového zákona (snad z roku 51 po Kr.) mluví také o posledních věcech. Tehdy, stejně jako dnes, se lidé ptali, kdy to bude a zda se máme posledního příchodu Krista bát.

Čtení z prvního listu svatého apoštola Pavla Soluňanům.

Co se týká času a chvíle (příchodu Páně), není třeba, bratři, abychom vám o tom psali. Víte totiž sami velmi dobře, že onen den Páně přijde jako zloděj v noci. Až budou (lidé) říkat: „Je pokoj a bezpečí“, tu na ně znenadání přitrhne záhuba jako porodní bolesti na těhotnou ženu. Nebudou moci uniknout. Ale vy, bratři, nejste ve tmě, že by vás ten den překvapil jako zloděj. Vy všichni jste přece synové světla a synové dne, noc ani tma nemá nad vámi (právo)! Nesmíme se tedy oddávat spánku jako ostatní, ale naopak: zůstaňme bdělí a strážliví.

ZPĚV PŘED EVANGELIEM

Aleluja. Zůstaňte ve mně, a já zůstanu ve vás, praví Pán; kdo zůstává ve mně, ten nese mnoho ovoce. Aleluja.

EVANGELIUM

Mt 25,14-30

Matoušovo evangelium uzavírá Ježíšovu veřejnou činnost čtyřmi tematickými řečmi. Všechny směřují k poslednímu soudu (podobenství o věrném služebníku, o deseti družičkách, o hřivnách a o posledním soudu). Zjevný důraz je kladen na odpovědné chování ve srovnání s pouhým strachem či útekem před zodpovědností. Hřivna (řecky talent) je 30 kg (např. stříbra), šla by srovnat s hodnotou řady milionů korun.

Z evangelia podle Matouše.

Ježíš řekl svým učedníkům toto podobenství: „Jeden člověk se chystal na cesty, zavolal si služebníky a svěřil jim svůj majetek. Jednomu dal pět hřiven, druhému dvě a třetímu jednu, každému podle jeho schopností, a odcestoval. Ten, který dostal pět hřiven, hned šel, (podnikavě) jich využil a vyzískal pět dalších. Stejně i ten, který dostal dvě, vyzískal dvě další. Ale ten, který dostal jednu, šel, vykopal v zemi (jámu) a peníze svého pána ukryl. Po delší době se pán těch služebníků vrátil a dal se s nimi do účtování. Přistoupil ten, který dostal pět hřiven, přinesl s sebou pět dalších a řekl: `Pane, pět hřiven jsi mi svěřil, hle – dalších pět jsem vydělal.' Pán mu řekl: `Správně, služebníku dobrý a věrný. Málo jsi spravoval věrně, mnoho ti svěřím. Pojd' se radovat se svým pánem.' Přistoupil i ten, který dostal dvě hřivny, a řekl: `Pane, dvě hřivny jsi mi svěřil, hle – další dvě jsem vydělal.' Pán mu řekl: `Správně, služebníku dobrý a věrný. Málo jsi spravoval věrně, mnoho ti svěřím. Pojd' se radovat se svým pánem.' Přistoupil pak i ten, který dostal jednu hřivnu, a řekl: `Pane, vím, že jsi

tvrdý člověk; sklízíš, kde jsi nesel, a sbíráš, kde jsi nerozsypal. Měl jsem strach, a proto jsem tvou hřivnu ukryl v zemi. Tady máš, co ti patří.' Pán mu odpověděl: 'Služebníku špatný a líný! Věděl jsi, že sklízím, kde jsem nesel, a sbírám, kde jsem nerozsypal? Měl jsi tedy moje peníze uložit u směnárníků a já bych si při návratu vyzvedl i s úrokem, co je moje. Vezměte mu tu hřivnu a dejte tomu, který má deset hřiven. Neboť každému, kdo má, bude dáno a bude mít nadbytek. Kdo nemá, tomu bude vzato i to, co má. A tohoto služebníka, který není k ničemu, hodte ven do temnot. Tam bude pláč a skřípění zubů.'"

K ZAMYŠLENÍ

Často si křesťané kladou otázku, jak porozumět podobenství o hřivnách. Nemusíme si vyčítat, když vzdáme kroužek kreslení či vyšívání! Zde jde o mnohem víc. Hřivna byl obrovský majetek. Pán nám svěřil život a očekává, že ho budeme rozvíjet v plnosti. Nikoli pouze ve svůj prospěch (požitek), ale k plnosti života celého stvoření. To zahrnuje soulad mezi Bohem a naším životem, stejně jako soulad v našich vztazích... Poslední služebník se na první poslech jeví jako chudák, možná neměl tolik schopností... Ale on tu nestojí jako někdo, komu podnikání nevyšlo, ale jako někdo, kdo to dopředu vzdal! A navíc nepřichází s omluvou za svoji zbabělost, ale s nadávkami na toho, který mu hřivnu svěřil. Není těžké osočit Boha, že za všechno může. K tomu jsme ale dar života nedostali a takový postoj nepřinese nikomu radost.

Výklad biblického textu

Kontext: Podobenství o hřivnách náleží do skupiny podobenství, která se týkají tematiky bdělosti a vytrvalosti (Mt 24,45-25,46). Jedná se o dva základní postoje, které mají charakterizovat věřící v očekávání příchodu jejich Pána, Syna člověka. Děj podobenství začíná zmínkou o připravované cestě pána, který svěřuje majetek svým služebníkům (25,14).

V. 15 Jednomu dal pět hřiven, druhému dvě a třetímu jednu, každému podle jeho schopností, a odcestoval: Rozdělení majetku mezi služebníky není rovnoměrné. Pán svěřuje prvnímu služebníkovi pět talentů, druhému dává dva talenty a třetímu jeden. Talent odpovídal 5 až 6 tisícům denárů a denár byl dělníkův výdělek za jeden pracovní den. Pouze evangelista Matouš pečlivě poznamenává, že rozdílná velikost majetku svěřeného jednotlivým služebníkům není známkou diskriminace, ale je určena s ohledem na schopnosti každého z nich. Pánovo odcestování znamená začátek odpovědnosti služebníků za svěřený majetek.

V. 16 Ten, který dostal pět hřiven, hned šel, podnikavě jich využil a vyzískal pět dalších: První služebník se dal do podnikání ihned (tímto slovem se zdůrazňuje naléhavost). Příběh neupřesňuje, jakým způsobem tento

služebník začal podnikat – to není ani důležité. Důležitější je to, že dobře využil svěřený vklad. Stejně tak i druhý služebník.

V. 18 Ale ten, který dostal jednu, šel, vykopal v zemi jámu a peníze svého pána ukryl: Zakopal a schoval stříbrnou minci. Nic tím sám přitom nezískal, jen uchoval to, co mu bylo dáno. Přitom se zachoval správně „podle předpisů“: podle rabínského práva už nemá zodpovědnost, protože udělal to nejbezpečnější, na co jen lze pomyslet.

V. 20 Pane, pět hřiven jsi mi svěřil, hle – dalších pět jsem vydělal: První dva rozhovory (25,20-21.22-23), při kterých začíná vyúčtování svěřeného majetku, jsou zcela symetrické. Každý ze služebníků popisuje svou situaci. Ukazuje, jak zdvojnásobil svěřený majetek. Oba služebníci jsou chváleni stejným způsobem: jsou to „služebníci dobří a věrní“. Těmto dvěma služebníkům je nyní svěřena nejen větší odpovědnost, ale jsou rovněž pozváni vstoupit do pánovy „radosti“, to znamená do společenství s ním.

V. 25 Měl jsem strach, a proto jsem tvou hřivnu ukryl v zemi: Třetí služebník si začíná stěžovat namísto toho, aby přinesl výtěžek ze svěřeného majetku. Hodnotí pána jako člověka, „který sklízí, kde nesel, a sbírá, kde nerozsypal“ (25,24). Tento služebník se omlouvá, že ukryl ze strachu to, co mu bylo svěřeno, aby to neztratil (25,25). Vyjevuje zde svůj obraz, který si o pánovi udělal.

V. 26 Pán mu odpověděl: Služebníku špatný a líný: Na první poslech by se zdálo, že byl tento služebník opatrný, prozíravý – schoval svěřenou částku, aby se „o nic nepřišlo“. Jeho domnělá opatrnost byla ve skutečnosti pláštíkem lenosti! Nebyl opatrný, ale líný! Jednal totiž úplně jinak, než měl: věděl, že pán očekává „úrok“, a přesto jednal jinak. To, že věděl, co pán od něj očekává, mu k ničemu nebylo! Jeho pokus o sebeospravedlnění je vlastně rozsudkem sebeodsouzení.

V. 27 Měl jsi tedy moje peníze uložit u směnárníků, a já bych si při návratu vyzvedl i s úrokem, co je moje: Tento služebník neučinil sice nic špatného, ale nesplnil očekávání svého pána.

KOMENTÁŘ

V psychoterapii se už dlouho mluví o ekleziogenních neurózách, tedy o duševních onemocněních, která vznikla církevní výchovou. Při těchto typicky religiózních neurózách hraje strach z Boha důležitou roli. Terapeut Tilman Moser se ve své knize Otrava Bohem vypořádal s přísným Bohem svého evangelického dětství. Mluví o onemocnění Bohem, které mu v dětství naočkovali. Tilman popisuje obrovský strach z Boha, který všechno vidí, sleduje každou myšlenku a odsoudí vše, co neodpovídá jeho přikázáním. Bůh byl pro něj tím, kdo zakázal všechno, co mu jako dítěti dělalo radost. Při všem, co tehdy dělal, ho provázela věta: „Co tomu řekne milý Bůh?“ Jako dítě tak měl pořád

pocit, že Božím nárokům nestačí. Jestli Bůh viděl všechno, co se v něm dělo, mohl být jedině mezi zatracenými. Jeho obavy se mísily s pocitem zavrženosti a silnými pocity viny. Před Bohem, který znal i ta největší tajemství jeho duše, nemohl obstát. Cítil se proto malý, vinen, zavržen a odsouzen. Tak vedl strach z Boha k sebenenávisti, pocitu ponížení a stravujícím pochybnostem o sobě samém.

Protože spoustě lidí byl Bůh v dětství představován jako permanentní dozorce a pozorovatel, který střeží všechny jejich činy a myšlenky a zaznamenává je do své „velké knihy“, stal se pro ně podobně jako pro Tilmana Mosera tím, koho se dodnes bojí. Většinou však šlo spíše o to, že rodiče takovým způsobem kompenzovali svou neschopnost při výchově dětí. Bůh byl ten, kdo dítě potrestá, když nebude hodné. Takové obrazy Boha se dětem předávaly vždy v kontextu nějaké rodinné situace. Bůh byl prodlouženou rukou trestajícího otce. Hrůzu nahánějící obraz Boha je součástí autoritativní, se strachem pracující výchovy. Tak se takový obraz Boha vryje hluboko do duše dítěte. I když se těchto dětských představ o Bohu v dospělosti zbavíme, obludné strachy, že jsme sledováni a souzeni, se v nás vynořují čas od času znovu.

Takový Boží obraz nemuseli přinášet jen rodiče, ale i řada kazatelů, kteří hrozili přísným a trestajícím „Bohem – soudcem“. Jejich kázání mohla ovšem vyvolat strach jen u lidí, kteří k němu byli už svou výchovou připraveni. Ti, kteří jako děti poznali dost důvěry, nepřisuzovali takovému kázání velkou váhu. Mnoho kněží se pokoušelo získat moc nad lidmi tím, že Boha líčili jako toho, který všechno vidí a kontroluje. Strach používali k tomu, aby se lidé stali závislými a ovladatelnými. Samotné kázání však nemůže být jedinou příčinou úzkostí z Boha. Jejím zdrojem je také samotný člověk a jeho osobnost, protože představa o sobě samém úzce souvisí s představou o Bohu. Představa Boha jako soudce nahání strach především těm, kdo sami sebe neustále soudí a trestají, jestliže se prohřeší proti normám. A v neposlední řadě souvisí obavy z Boha také se strachem ze sebe sama a s pochybovačnými tendencemi naší vlastní duše. Protože mám strach sám ze sebe, projektuji své obavy také do Boha. Proto se velmi vyplatí o tomto vztahu přemýšlet víc.

Jednou z příčin obav z Boha je rozhodně prožitek vlastní méněcennosti. Dřív, než dospějeme, zjistíme, že mnoho jiných lidí je nadanějších, než jsme my, že mají lepší předpoklady pro život. Srovnáváme se s ostatními a máme strach, že neobstojíme. V Bibli nacházíme silné příběhy o takovém strachu. Tyto obavy svedly Kaina k tomu, aby zabil svého bratra Ábela. Nemohl unést, že Bůh přijal bratrovu oběť, zatímco jeho vlastní dar nebyl přijat. Tak se často Boha bojíme, protože máme pocit, že pro něj nejsme dost dobří. Přitom často není jasné, jestli nároky, které na sebe máme, pocházejí skutečně od Boha, nebo jsou naše vlastní. O strachu z Boha, který pramení z vlastní nejistoty a méněcennosti, vypráví Ježíš ve svém slavném podobenství o hřivnách.

Muž, který se vydává na cesty, si zavolá své služebníky a svěří jim svůj majetek. Jednomu dá pět, druhému dvě a třetímu jednu hřivnu. První dva hospodaří se svými hřivnami a zdvojnásobí je. Třetí však jde a zakope svou hřivnu. Místo toho, aby využil dar, který přijal, obdivuje druhé dva služebníky. A začne mít pocit, že přišel zkrátka, že nemá příležitost předstihnout je. Z pocitu méněcennosti vzniká úzkost, od té nás může osvobodit jen pohled na Boha. On nás obdařil nejen životem, ale i dary, které máme využít. Jakmile se však začneme srovnávat s ostatními, začnou se nám naše vlastní schopnosti zdát nedostatečné. Tak třetí služebník zakope své vlastní schopnosti a nadání, protože se bojí, že by mohl ze svěřených peněz něco ztratit. Ale právě tím udělá největší chybu. Když je povolán k pánovi, vysvětlí mu důvod svého jednání: „Pane, vím, že jsi tvrdý člověk; sklízíš, kde jsi nesel, a sbíráš, kde jsi nerozsypan. Měl jsem strach, a proto jsem šel a tvou hřivnu ukryl v zemi. Tady máš, co ti patří“ (Mt 25,24-25). Protože má třetí služebník strach z toho, jak bude hodnocen, zakope svou hřivnu. Tak nemůže nic ztratit. V podobenství se neříká, jak by pán reagoval, kdyby jeho služebníci o všechn svěřený majetek přišli. Pán neodměňuje jejich úspěch, ale důvěru. To, že se svěřeným majetkem zacházeli tvořivě. Své hřivny můžeme znásobit, jen když podstoupíme riziko. Riziko však znamená také to, že můžeme utrpět ztrátu. Třetí služebník nechce nic ztratit. Nejdůležitější je pro něj obstát bez chyb. Převáděno na duchovně existenciální situaci, má strach, že ho Bůh odsoudí, protože udělal něco špatně. Bojí se selhání natolik, že raději neudělá vůbec nic. Takový strach však nakonec vede k tomu, že budeme před Bohem stát s prázdnými rukama. Nebudeme mít co předložit.

Třetí služebník vidí v Bohu přísného pána, protože i on sám soudí tvrdě. Představa o sobě samém a o Bohu jsou si podobné. Domnělá Boží přísnost vytváří v služebníkovi nejen tvrdost vůči sobě samému, ale také agresí. Ve slovech, se kterými vrací pánovi peníze („Tady máš, co ti patří.“), cítíme nevoli jak vůči Bohu, tak k sobě samému. Tento služebník se sebou jednal tvrdě. Nic si nedovolil. Vykopal do země díru, aby schoval peníze svého pána. Ježíš však očekává tvůrčí zacházení s hřivnami. Řečeno jazykem psychologie: služebník nezacházel se svým životem láskyplně. Zakopal ho, a tak v něm nemohlo nic vyrůst ani vykvést. Sám sobě bránil v životě a zakrňel. Ano, ve skutečnosti si sám zakázal žít. Autoagrese a agrese vůči přísnému Bohu ho vzdálily od skutečného života.

Ježíš nerozptýlí obavy třetího služebníka tím, že by mu domlouval. Mnoho čtenářů Bible se zlobí na pánova tvrdá slova: „Jeho pán mu odpověděl: „Služebníku špatný a líný! Věděl jsi, že sklízím, kde jsem nesel, a sbírám, kde jsem nerozsypan? Měl jsi tedy moje peníze uložit u směnárníků a já bych si při návratu vyzvedl i s úrokem, co je moje. Vezměte mu tu hřivnu a dejte tomu, který má deset hřiven. Neboť každému, kdo má, bude dáno a bude mít nadbytek.

Kdo nemá, tomu bude vzato i to, co má. A tohoto služebníka, který není k ničemu, hodíte ven do temnot. Tam bude pláč a skřípění zubů“ (Mt 25,26-30). Ježíš líčí služebníkově důsledky jeho strachu. Kdo žije ze strachu a v něm, bude na konci stát s prázdnýma rukama. Pak přijde i o to, co pln strachu zakopal. Když budeme lpět na takovém hrozivém obrazu Boha, stane se náš život děsivě temným, nebude v něm žádné světlo a radost. Pak přijde skutečně plný pláče a skřípění zubů. Ten, kdo by chtěl před Bohem kontrolovat všechny své myšlenky, činy a touhy, se v noci bude trápit vším tím, co by chtěl potlačit. Mohli bychom vnímat tento obraz zcela konkrétně: brutální snaha udusit v sobě vše potlačené může vést k tomu, že ve spánku jednou skutečně budeme skřípat zuby.

Jak porozumět této Ježíšově terapii strachu? Psychoterapeut a teolog Eugen Drewermann spatřuje nejvyšší naléhavost Ježíšových slov v tom, že „Ježíš vidí, že se v našem celkovém životním nastavení vůči Bohu stále znovu vracíme ke strachu. A tak reaguje slovy, která nám mají nahnat strach, abychom se už Boha nebáli. Jedná se o téměř zoufalou logiku, skoro tak, jako když proti stepnímu požáru založíme nový požár, abychom ho uhasili“. Ježíš tedy vyhání strach tím, že líčí jeho konečné důsledky. Zbavuje nás strachu tím, že ho zveličuje. Jeden blízký psycholog mi vyprávěl, že se dříve klienty, kteří si sami ubližovali, snažil povzbudit a domlouval jim: „Podívejte, něco už jste v životě přece dokázali. Našli jste odvalu přijít na terapii, chcete na sobě pracovat.“ Čím víc se ale snažil proti sebeodsuzování klientů bojovat, tím víc chyb na sobě klienti nacházeli. Vedl tak nekonečné rozhovory bez cíle. Při jednom workshopu pak poznal jinou metodu: Když někdo sám sebe posuzoval výhradně negativně, bylo podle této metody účinné ho v tom podpořit. Vyzkoušel tuto metodu a měla překvapivé výsledky. Jedna žena o sobě tvrdila, že je úplně špatná, že je „krkavčí matka“ a že své děti zanedbává. Terapeut ji v tom ještě podpořil: „Je opravdu hrozné, co tady říkáte. Nedáváte dětem, co potřebují.“ A reakce se dostavila okamžitě. Žena se najednou napřímila a protestovala proti takovému ostouzení. Jakmile ji terapeut utvrzoval v jejích negativních výpovědích, rozpomněla se na svou vlastní sílu a uvědomila si ji. Čím víc by se ji terapeut snažil povzbudit a ukázat jí i její silné stránky, tím víc by se zaobírala svými slabostmi. I toto Ježíšovo podobenství můžeme chápat jako druh paradoxní terapeutické intervence. Tím, že domýšlí strach až do konce a ukazuje důsledky posluchačům, vzbudí v nich impuls, aby opustili strach a odvážili se vyjít na cestu důvěry.

Příběh o svěřených hřivnách samozřejmě nenabízí žádný univerzální recept proti strachu. Když je strach potlačován příliš, může být cesta ke svobodě dlouhá. Podobenství ovšem ukazuje přinejmenším směr, kterým by se léčení mohlo ubírat. Podle Eugena Drewermanna nás Ježíš chce svými provokujícími slovy zbavit falešných představ, že „nejsme dost dobří, dost

důstojní, že nemůžeme důvěřovat životu“. A směřuje v tomto podobenství svou otázkou k posluchačům: „Čeho byste se tedy měli bát, kromě toho, že ze samého strachu nakonec zemřete sami v sobě, protože místo abyste žili, proměníte svůj život ve hřbitov? Bůh nás chce z děsivé moci strachu vysvobodit.“ Aby nás obavy neovládly natrvalo, zve nás Ježíš, abychom je opustili. Vypráví příběh o hřivnách, „aby úzkosti dospěly na vrchol, na němž bude zřejmé, že začarovaný kruh lze překonat“.

Při rozhovorech mi lidé často vyprávějí o svém strachu z Boha. Nepokouším se jim v takových situacích přiblížit prostřednictvím biblických příběhů Boha milujícího. Nemělo by to smysl. Snažím se při povídání zjistit, čeho se můj partner skutečně bojí. Zda je to strach z vlastní méněcennosti, obavy z vlastní agresivity, nebo z Boha, který všechno kontroluje a hlídá. Zdrojem může být také úzkost z rodičů, kterou jsme si do Boha projektovali. Proto se vždycky ptám: „Jak vnímáte svůj strach z Boha? Cítíte podobné obavy i v jiných situacích? Bojíte se sebe sama?“ Někdy se úzkosti v průběhu rozhovoru vyjasní a zrelativizují, jindy povídání vázne. Někteří na svých obavách jednoduše trvají. Pak je třeba se ptát, co mají z toho, že se Boha bojí. Co tím zamýšlejí. Tyto otázky mé společníky často znejistí, občas vyvolají agresi. Většina lidí se však najde ve třetím služebníkovi z podobenství. Ve skutečnosti totiž mají prospěch z toho, že odmítají svou odpovědnost za vlastní život a že za své neúspěchy činí odpovědným Boha. A tak mu vyčítají, že měli horší výchozí podmínky než ostatní. Oni nejsou vinni, že se jejich hřivny nezhodnotily, ale Bůh. Tím, že svého partnera – podobně jako Ježíš – konfrontují s jeho nejhlubšími motivy, poskytnu mu možnost opustit obraz strašlivého Boha a vydat se na cestu důvěry. Jen ona vede k tomu Bohu, kterého zvěstoval Ježíš.

Ansem Grün – Proměň svůj strach